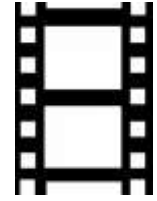

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA

KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

Rok XVII: 2019

Nr 2 (579)

Data odczytu: 16.01.2019 r.

Data wydania: 16.01.2019 r.

=====

1126. spotkanie

Jolanta Szulc

Spacerek „FILMOWY GRUDZIĄDZ”

Spotykamy się na skwerku nazwanym od 2017 roku imieniem Andrzeja Wajdy.

Krótką notką biograficzną – Andrzej Witold Wajda – ur. 6 marca 1926 r. w Suwałkach, zm. 9 października 2016 w Warszawie – polski reżyser filmowy i teatralny, w młodości aktywny jako malarz (w 1946 roku w Krakowie rozpoczął studia na Akademii Sztuk Pięknych, które przerwał po 3 latach). Był także senatorem w latach 1978-1991, odznaczony wielu odznaczeniami m.in. Kawaler Orderu Orła Białego. Reżyser takich filmów: jak: **Kanał, Popiół i diament**, wspaniałe ekranizacje dzieł literackich: **Popioły, Brzezina, Wesele, Ziemia obiecana, Panny z Wilka i Pan Tadeusz**. Współtworzył kino moralnego niepokoju, demaskujące patologie systemu komunistycznego w Polsce: **Człowiek z marmuru** i jego kontynuacja **Człowiek z żelaza**, nagrodzona **Złotą Palmą** w Cannes. Do ostatnich dokonań artysty należą: martyrologiczny film **Katyń** oraz eksperymentalny **Tatarak**. Reżyser zainicjował również powstanie istniejącego w latach 1972-1983 Zespołu Filmowego X, Mistrzowskiej Szkoły Reżyserii Filmowej utworzonej w 2001 roku oraz autorskiego studia filmowego. Jego działalność teatralna obejmowała wystawianie sztuk w teatrach gdańskich, warszawskich, krakowskich (Z biegiem lat, z biegiem dni...) oraz za granicą. Za zasługi dla rozwoju kinematografii Wajda był wielokrotnie nagradzany, między innymi w **2000 roku otrzymał Nagrodę Akademii Filmowej (Oscara) za całokształt twórczości**.

W 1949 roku Andrzej Wajda podejmuje studia z reżyserii na Szkole Filmowej w Łodzi, które ukończył w roku 1953, ale dyplom otrzymał dopiero w roku 1960 – nie udało mu się wcześniej wykonać pracy dyplomowej. Pełnometrażowym debiutem fabularnym reżysera było **Pokolenie** na podstawie powieści Bohdana Czeszki (1954), z plejadą młodych aktorów: Tadeusz Janczar, Roman Polański, Tadeusz Łomnicki i Zbigniew Cybulski. Międzynarodowy sukces Andrzej Wajda odniósł dopiero po premierze filmu **Kanał**, wyprodukowanego w roku 1956 – film otrzymał Srebrną Palmę na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Cannes, zwraca-

jąc uwagę świata na polską kinematografię. Pozycję nowej postaci w światowym kinie ugruntował Andrzej Wajda, filmem **Popiół i diament** wyprodukowanym w 1958 roku. Reżyser głównym bohaterem filmu uczynił nie komunistę Szczukę, ale byłego żołnierza Armii Krajowej Macieja Chelmskiego, granego przez Zbigniewa Cybulskiego. *Popiół i diament* po ukazaniu się na ekranach kin wzbudził negatywne reakcje ze strony polskich komunistów, którzy nie dopuścili do jego uczestnictwa w konkursie głównym na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Wenecji. Mimo to poza konkursem zdobył nagrodę Międzynarodowej Federacji Krytyków Filmowych. Tragiczna śmierć Zbigniewa Cybulskiego w 1967 roku była dla reżysera wstrząsem. Postanowił on nakręcić film, który byłby hołdem złożonym aktorowi jako jednemu z jego współpracowników. **Wszystko na sprzedaż** było pierwszym dziełem autorskim w karierze Andrzeja Wajdy, a jego tematyką stały się przeżycia reżysera (rola Andrzeja Łapickiego) wywołane śmiercią aktora w trakcie powstawania filmu. Kolejnym sukcesem była **Ziemia obiecana** na podstawie powieści Władysława Reymonta, której główną tematykę stanowiły namiętności i szalejący kapitalizm w dziewiętnastowiecznej Łodzi. Główne role młodych kapitalistów zakładających własny interes zagrali w nim Daniel Olbrychski, Wojciech Pszoniak i Andrzej Seweryn, natomiast muzykę skomponował Wojciech Kilar. Kolejny film to wyraz buntu przeciwko decydentom, którzy hamowali swobody twórcze. To film **Człowiek z marmuru**, oparty na zapomnianym scenariuszu Aleksandra Ścibora-Rylskiego. Władze zamierzały nie dopuścić filmu do publikacji, a także naciskały na usunięcie z czołówki nazwiska współpracującej z Andrzejem Wajdą Agnieszki Holland. Film ukazał się jednak w kinach dzięki poważaniu, jakim reżyser cieszył się wśród nomenklatury. Człowiek z marmuru miał premierę w 1976 roku. W 1990 roku Andrzej Wajda nakręcił czarno-biały film **Korczak**, który był biografią zamordowanego w Treblince pedagoga Janusza Korczaka. Rolę wychowawcy zagral Wojciech Pszoniak. Film spotkał się z burzliwą reakcją we Francji: w tym kraju wstrzymano jego dystrybucję, zarzucając reżyserowi przedstawienie postaci pedagoga wyłącznie z chrześcijańskiego punktu widzenia – jako męczeńskiego Polaka, a nie jako Żyda. W 2007 roku reżyser pokazał film **Katyń**, który przełamywał istniejące dotąd w polskiej kinematografii milczenie w sprawie zbrodni katyńskiej. Andrzej Wajda chciał w ten sposób uczcić pamięć ojca (jeńca obozu w Starobielsku, zamordowanego w Charkowie).. Po premierze polscy krytycy doceniali wstrząsający pokaz okrutnych losów zamordowanych oficerów, aczkolwiek twierdzili, że nie jest to film szczególnie wybitny. Natomiast w anglojęzycznych mediach przyjęto film jednoznacznie pozytywnie, wskazując na mistrzowsko zrealizowaną relację z ludzkiej tragedii wojennej. Film zdobył osiem Orlów, w tym dla najlepszego filmu, a także został nominowany do Oscara. Kolejnym filmem był wyprodukowany w 2009 roku **Tatarak**. Ostatnim filmem Andrzeja Wajdy były **Powidoki** z 2016 roku, obraz inspirowany życiem malarza Władysława Strzemińskiego. Film został wybrany na polskiego kandydata do Oscara dla najlepszego filmu nieangielskojęzycznego.

Andrzej Wajda był czterokrotnie żonaty. Jego pierwszą żoną była artystka Gabriela Otremba, którą poznał na studiach w Akademii Sztuk Pięknych. Drugą żoną była artystka z ASP Zofia, Żuchowska). Trzecią żoną reżysera była aktorka Beata Tyszkiewicz, którą po raz pierwszy obsadził w filmie *Samson*. Związek małżeński zawarli 13 maja 1967 r. Wcześniej, 29 marca 1967 roku, urodziła się ich córka Karolina. Para rozstała się pod koniec lipca 1968 roku, rozwód został orzeczony 29 października 1969 roku. Czwarty związek małżeński, który trwał do śmierci reżysera, Andrzej Wajda zawarł w styczniu 1974 roku z Krystyną Zachwatowicz.

Zmarł 9 października 2016 roku w Warszawie. 19 października, po mszy pogrzebowej, która odbyła się w bazylice Świętej Trójcy, urna z prochami Andrzeja Wajdy została złożona na cmentarzu Salwatorskim w Krakowie.

Tatarak – polski dramat z 2009 w reżyserii Andrzeja Wajdy. Film jest ekranizacją opowiadania Jarosława Iwaszkiewicza *Tatarak* z 1958 roku, został jednak uzupełniony wątkami z innego utworu a także na zapiskach Krystyny Jandy z jej pamiętnika „Zapiski ostatnie”. Treść filmu stanowiły zarówno losy kobiety śmiertelnie chorej na raka, jak i monologi aktorki dotyczące śmierci jej męża Edwarda Kłosińskiego, z którym Andrzej Wajda współpracował przy wielu swoich poprzednich produkcjach. Film uzyskał głównie pozytywne recenzje krytyków, którzy doceniali brawurową adaptację dzieła literackiego. *Tatarak* został uhonorowany nagrodą FIPRESCI oraz Nagrodą im. Alfreda Bauera, na festiwalu w Berlinie Inspiracją dla Andrzeja Wajdy było również malarstwo Edwarda Hoppera; dekoracja w pierwszej scenie filmu, monologu Marty w hotelu, jest wiernym odwzorowaniem jego obrazu *A Woman in the Sun*. Film jest dedykowany Edwardowi Kłosińskiemu, mężowi Krystyny Jandy, który zmarł na raka płuc osiem miesięcy przed rozpoczęciem zdjęć. Edward Kłosiński był operatorem filmowym i współpracował z Wajdą przez wiele lat, m.in. przy *Ziemi obiecanej* i *Człowieku z marmuru*.

Film jest historią niemłodej już kobiety, która w powstaniu warszawskim straciła dwóch synów i teraz w małym mieście prowadzi niezbyt ciekawe, wypełnione rutyną życie. Wszystko ulega zmianie, gdy poznaje Bogusia. Oczarowana znacznie młodszą mężczyzną, przeżywa drugą młodość. Idylla nie trwa jednak długo – Boguś tonie w rzece podczas kąpieli, gdy płynie na drugi brzeg, aby narwać Marcie tytułowego tataraku.

Film został nakręcony między 12 sierpnia a 15 września 2008 roku. Plenerami były: Grudziądz, Zalesie, Warka, Jezioro Białe (zdjęcie podwodne) oraz Warszawa.

Obsada: **Krystyna Janda** – Marta; **Paweł Szajda** amerykański aktor polskiego pochodzenia. Jego rodzice są emigrantami z Polski. Zadebiutował w 2003 roku w filmie *Pod słońcem Toskanii*, gdzie zagrał rolę Pawła, polskiego emigranta – Bogusia, (głosu w filmie udzielał inny aktor Jakub Mazurek), **Jan Englert** – doktor mąż Marty, **Jadwiga Jankowska-Cieślak** – przyjaciółka, laureatka Złotej Palmy

w Cannes i Orle, gra w wielu filmach, spektaklach teatralnych i serialach m.in. Polskie drogi. **Julia Pietrucha** – Halinka i inni.

Operator filmowy filmu „Tatarak” – **Paweł Edelman**. W 2003 r. nominowany do Oscara za zdjęcia w filmie *Pianista*. W 2005 r. laureat Hollywoodzkiej Nagrody Filmowej w kategorii „Operator roku”, wiele innych nagród jak Cesar, Orzeł. Najwięcej nagród za „Pianistę”. Operator takich filmów jak: Operacja Samum, Pan Tadeusz, Katyń.....

Producent Akson Studio

Plener to błonie nad Wisłą, gdzie ustawiono specjalną scenę, na której odbywały się tańce, nasze piękne spichrze w tle, fragment drogi z Góry Zamkowej, młyn, który przerobiono na przystanek autobusowy i nasz grudziądzki most – to miejsca gdzie ekipa pracowała. I ja tam jako obserwator i polujący na autograf Miśtrza, Wajdy (UDAŁO SIĘ!!). Ekipa nocowała w hotelu Energetyk w Rudniku.

Spichrze od wewnętrznej strony, na parkingu przy PZU rozłożyła się ekipa filmowa... to kolejny plener dla filmu – tym razem niemiecka reżyserka **NINA GROSSE** zawitała do Grudziądza z ekipą, aby nagrać kilka ujęć do swego filmu.

OGNISTY JEŹDZIEC

Biograficzny dramat kostiumowy – opowieść o tragicznych losach niemieckiego poety Friedricha Holderlina (1770-1843). 26-letni młodzieniec przybywa do Frankfurtu, zaczyna pracować jako nauczyciel w domu bankiera. Młoda żona Susette jest zafascynowana poetą, rodzi się miłość. Ale niechętni znajomi donoszą o wszystkim mężowi. Niemająca szans powodzenia miłość do zamężnej kobiety, zdrada przyjaciela i brak zrozumienia dla jego twórczości ze strony największych autorytetów literackich epoki (Schillera i Goethe) doprowadziły go na skraj wyczerpania psychicznego i skazały na pobyt do końca życia w domu wariatów. Jest to koprodukcja: Austria, Francja, Niemcy, Polska.

Premiera odbyła się 11 grudnia 1998 roku w Polsce, a na świecie kilka dni wcześniej.

Obsada: Martin Feifel (aktor niemiecki) jako Friedrich Holderlin i Marianne Denicourt (aktorka francuska) jako Susette Gontard oraz wielu polskich aktorów: **Zofia Saretok**, (1938-2013), polska aktorka teatralna i filmowa. Pochowana w Brusach koło Chojnic. Michał Pawlicki, Zofia Merle, Redbad Klynstra, Piotr Gąsowski i wielu innych w epizodycznych rolach. Producent Studio Filmowe Tor, którego dyrektorem od 1980 r. jest Krzysztof Zanussi (17 czerwca 2018 roku obchodził swoje 79 urodziny).

Ulica Spichrzowa zejście nad Wisłę, Ratusz ze schodami.....

I tu zaczyna się pierwsze spotkanie z Krzysztofem Zanussi. A było to w 1984 roku ... pierwsze spotkanie Grudziądza z prawdziwym filmem. Krzysztof Zanussi ze Studiem Filmowym TOR, którego jest od 1980 roku do chwili obecnej nakręcił kilka scen do filmu:

Krzysztof Zanussi jako reżyser i scenarzysta tego filmu.

Krzysztof Zanussi (ur. 17 czerwca 1939 w Warszawie) – polski reżyser i scenarzysta filmowy, teatralny i telewizyjny, producent filmowy, publicysta, pedagog oraz filozof. Urodził się w rodzinie inteligenckiej włoskiego pochodzenia. Studiował fizykę na Uniwersytecie Warszawskim i filozofię na Uniwersytecie Jagiellońskim. Równocześnie działał w amatorskim ruchu filmowym. W latach 1962-1966 studiował na Wydziale Reżyserii Szkoły Filmowej w Łodzi. Od 1980 r. jest kierownikiem artystycznym zespołu, a następnie dyrektorem Studia Filmowego „Tor”. Jest autorem kilku książek (teoria filmu, scenariusze filmowe, felietony, wspomnienia. Jest wykładowcą w wielu uczelniach. Jest także honorowym przewodniczącym włoskiego festiwalu Popoli e Religioni – Terni Film Festival oraz propagatorem założenia sieci inter-religijnych festiwali europejskich, Osobie i twórczości Krzysztofa Zanussiego poświęcono dwa filmy dokumentalne.

Jest laureatem nagrody im. Księdza Profesora Janusza Pasierba przyznawanej od 1986 roku, którą otrzymał uroczystie w Grudziadzu w 1998 roku (też tam byłam i autograf zdobyłam).

Laureatami tej zacnej nagrody są m.in.: ks. Jan Twardowski, prof. Stefan Stuligrosz, prof. Augustyn Bloch, Jan Pospieszalski, ks. bp. Józef Zawitkowski, Ernest Bryll, Maja Komorowska, Eleni Tłoka, Janusz Zakrzewski, Barbara Wachowicz, Anna Dymna, biskup Henryk Muszyński, Adam Bujak, Krzesimir Dębski.

ROK SPOKOJNEGO SŁOŃCA

Rok spokojnego słońca (ang. *A year of the quiet sun*) – polsko-amerykańsko-niemiecki film fabularny z roku 1984 w reżyserii Krzysztofa Zanussiego. Ostatnie ujęcie nakręcono w Monument Valley na wyżynie Kolorado w USA.

Akcja filmu rozgrywa się tuż po drugiej wojnie światowej. W starym, zaniedbanym budynku mieszka Emilia – około 40-letnia kobieta – wraz ze swoją ciężko schorowaną matką. W Emilii zakochuje się Norman będący członkiem amerykańskiej komisji wojskowej, mającej na celu odnalezienie ciał angielskich i amerykańskich pilotów. Pomimo bariery językowej, pomiędzy Polką a Amerykaninem rodzi się uczucie.

Opis filmu:

Rok 1946. Małe miasteczko koło Zielonej Góry. Czterdziestoletnia Emilia mieszka tu od niedawna z matką w starym ponemieckim mieszkaniu. Ich jedyną sąsiadką jest niemiecka prostytutka Stella. Panuje głód i bieda. Emilia utrzymuje siebie i matkę z wypieku ciasteczek, a czas wolny poświęca swej pasji – malowaniu na kawalkach tektury słonecznych pejzaży i rodzajowych widoków. Do miasteczka przybywa amerykańska komisja wojskowa poszukująca grobów lotników alianckich zamordowanych przez hitlerowców. Norman, jej kierowca, poznaje przypadkowo Emilię podczas malowania. Jest nią zafascynowany, ale próby kontaktu utrudnia bariera językowa. Pierwsza wizyta w domu Emilii prowadzi do pewnego zbliżenia: Norman zdobywa sobie sympatię matki, a z rozmowy z Emilią dowiaduje się, że straciła na wojnie męża. Nie potrafi wyrazić swych uczuć mimo pomocy tłumacza. Znalaziono groby lotników, misja Normana dobiega końca. Amerykanin pragnie

zabrać Emilię do Ameryki. Kobieta, szukając duchowej pomocy, udaje się do spowiedzi. Pyta o prawo do miłości, nie chce zostawić chorej matki. Wreszcie decyduje się opuścić Polskę przez „zieloną granicę”. Matka, świadoma, że nie zniesie trudów podróży, z rozmysłem wywołuje u siebie śmiertelną chorobę i umiera. Emilia chce zabrać Stellę na miejsce matki, ale Adzio, który ma je przeprowadzić przez granicę, twierdzi, że zapłacono tylko za przeprowadzenie jednej osoby. Emilia oddaje swoje miejsce Stelli. Mija wiele lat. Emilia jest pensjonariuszką domu starców i dostaje wiadomość o spadku z Ameryki. Decyduje się wyruszyć w podróż, ale jest już jednak za słaba, by udźwignąć walizkę. W ostatniej, wizyjnej scenie filmu Emilia i Norman tańczą swój wieczny taniec nie spełnionej miłości.

Scott Wilson, Hanna Skarżanka,
Maja Komorowska

Sławomir Idziak – operator – zdjęcia

Sławomir Andrzej Idziak (ur. 25 stycznia 1945 r. w Katowicach) – polski operator filmowy, reżyser, scenarzysta filmowy. W ukończył studia na Wydziale Operatorskim Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi. Współpracował z polskimi filmowcami takimi jak Krzysztof Kieślowski, Jerzy Kawalerowicz, Andrzej Wajda czy Krzysztof Zanussi. W latach 90. XX w. zaczął pracować w Stanach Zjednoczonych. Członek Polskiej Akademii Filmowej. W 2002 był nominowany do Nagrody Akademii Filmowej za zdjęcia do filmu *Helikopter w ogniu*. Nagradzany m.in. na festiwalu Camerimage – w 2004 r. otrzymał nagrodę specjalną za wybitne osiągnięcia w sztuce operatorskiej, a w 2013 r. nagrodę za całokształt twórczości. W 2002 r. wyróżniony nagrodą specjalną na ceremonii rozdania „Orłów”. Nagradzany również na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych.

Obsada m.in.:

Maja Komorowska – Emilia, Scott Wilson – Norma, Hanna Skarżanka – matka Emilii, Ewa Dalkowska – prostytutka Stella, Zbigniew Zapasiewicz – ubek, Jerzy Stuhr – przewoźnik Adzio, Wiesław Michnikowski – ksiądz i Zofia Rysiówna, Gustaw Letkiewicz, Daria Trafankowska, w roli szabrowników: Marek Kondrat, Marcin Troński, Janusz Gajos.

Maria Janina Komorowska-Tyszkiewicz (*Maja* Komorowska; ur. 23 grudnia 1937 r. w Warszawie) – polska aktorka teatralna i filmowa, profesor sztuk teatralnych. Od 1972 r. aktorka Teatru Współczesnego w Warszawie; dwukrotnie otrzymała nagrodę za pierwszoplanową rolę kobiecą na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych za role w filmach *Bilans kwartalny* (1975) i *Cwał* (1996); w latach 1991-2016 profesor Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie. Jest córką Leona hrabiego Komorowskiego z Kurmen h. Korczak W 1959 roku wyszła za mąż za Jerzego Huberta Tyszkiewicza (ur. 1936, zm. 2014), również pochodzącego z rodziny hrabiowskiej. Aktorka od lat bierze czynny udział w życiu społecznym i kulturalnym. Oddzielną kartą w jej biografii była pomoc internowanym w czasie stanu wojennego Jest częstym gościem ośrodków polonijnych na całym

świecie, w których występuje z wieczorami poetyckimi. Z tymi spektaklami jeździ także po całej Polsce.

Hanna Skarga, Hanna Skarżanka (ur. 8 marca 1917 r. w Mińsku, zm. 8 listopada 1992 r. w Warszawie) – polska aktorka teatralna, filmowa i telewizyjna, piosenkarka. Wywodziła się z rodziny ziemiańskiej wyznania ewangelicko-reformowanego. Studiowała przed wojną na Wydziale Rolnym i równoległe w Konserwatorium w Wilnie, skąd przeniosła się na polonistykę. Od grudnia 1940 r. do marca 1941 r. należała do zespołu Teatru Małego w Wilnie. Wkrótce jednak przerwała pracę w teatrze, co było spowodowane wybuchem wojny niemiecko-radzieckiej w 1941 r. W czasie okupacji niemieckiej miasta pracowała jako kelnerka w kasynie żołnierskim, zbierała informacje dla polskiego wywiadu wojskowego. Od stycznia 1942 r. należała do Kedywu Okręgu Wileńskiego AK. Uczestniczyła w akcji odbicia Eugeniusza Chylińskiego „Freza” z więzienia na Łukiszkach. Debiutowała 3 grudnia 1944 r. w Polskim Teatrze Dramatycznym w Wilnie, kierowanym przez Mieczysława Szpakiewicza. Następnie udzielała się m.in. w Teatrze Ziemi Pomorskiej w Toruniu, Teatrze im. S. Jaracza w Olsztynie, Teatrze Polskim w Poznaniu, a największy rozgłos przyniosły jej role w sztukach wystawianych w warszawskim Teatrze „Ateneum” w latach 1960-1975. Za namową ks. Jerzego Popiełuszki, występowała przez jakiś czas w przedstawieniach kościelnych. W 1982 r. przejęła obowiązki kierownika artystycznego Muzeum Archidiecezji Warszawskiej. W latach 1988-1991 ponownie gościła na scenie Teatru „Ateneum” w Warszawie. Zmarła w 1992 roku i została pochowana na warszawskim cmentarzu Ewangelicko-Reformowanym.

Scott Wilson (ur. 29 marca 1942 r. w Atlancie) – amerykański aktor filmowy i telewizyjny. Aktorstwem zajął się w latach 60. XX w., początkowo grywał w teatrach. W 1967 r. zadebiutował w filmie. Po jednej z głównych ról w dramacie sądowym *Z zimną krwią* na podstawie książki Trumana Capote’a, regularnie zaczął wówczas występować w produkcjach kinowych, grał w takich filmach jak *Wielki Gatsby*, *Przed egzekucją*, *Pearl Harbour*, *Ostatni Samuraj* i inne. Rola w *The Ninth Configuration* przyniosła mu nominację do Złotego Globu dla najlepszego aktora drugoplanowego. Grał również w produkcjach europejskich, m.in. jako Adam Chmielowski w *Bracie naszego Boga*. Występował także w serialach telewizyjnych, m.in. w *CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas*, wcielał się też w postać Hershela Greene’a w *Żyjących trupach*.

GRUDZIĄDZ NA KLISZY FILMOWEJ cz 4

0:34 / 1:34

GRUDZIĄDZ NA KLISZY FILMOWEJ cz 4

0:38 / 1:34

I kolejny film w Grudziądzu powstawał – nie powstał do końca.....

W 2013 roku w kilku miastach naszego regionu oraz Warmii i Mazur pojawiła się profesjonalna ekipa filmowa i kręciła zdjęcia do fabularyzowanego filmu dokumentalnego o losach astronoma **"Kopernik"**. To miał być hit na obchodzony w 2013 "Rok Kopernika", w reżyserii **Jerzego Szkamruka**. Miał być hitem obchodów roku astronoma.

W naszym województwie zdjęcia powstawały w Toruniu i w Grudziądzu - nad Wisłą i w bazylice św. Mikołaja. W świątyni nagrywane były sceny wygłoszenia przez Mikołaja Kopernika słynnego traktatu o monecie. Oprócz ekipy filmowej w realizację ujęć zaangażowanych było sporo osób z Grudziądza - kilkunastu statystów z okolicznych bractw rycerskich, dwóch zawodowych aktorów z miejskiego teatru. Wystąpił nawet radny miejski, historyk Mariusz Żebrowski, który zagrał osobistego sekretarza Kopernika. W rolę najsłynniejszego polskiego naukowca wcielił się angielski aktor **John Edmondson**. Premiera filmu zaplanowana była na grudzień 2013 roku. Wcześniej powstał wiele obiecujący zwiastun – i to wszystko. Z dużej chmury mały deszcz. A raczej mżawka.

Wokół realizacji obrazu zaczęły krążyć plotki, a nawet legendy. Mówiono o tym, że ukazany zostanie w nim rzekomy romans Kopernika, lektorem filmu miał być słynny brytyjski aktor Malcolm McDowell, a muzykę miało stworzyć Deep Purple. Na portalach internetowych pisano, że obraz miał zostać wyemitowany w telewizjach popularno-naukowych, m. in. w Discovery. Reżyser a zarazem producent filmu tłumaczył się, że premiera się opóźnia, ponieważ "zmontowane materiały spodobały się wielu osobom. Posypały się propozycje, aby oprócz dokumentu stworzyć również pełnometrażowy film fabularny".

Wydaliśmy na ten projekt mnóstwo pieniędzy i bardzo chcielibyśmy go skończyć. Przyznaję, że rodzi się on w wielkich bólach. Aktualnie czekamy na pieniądze potrzebne na dokończenie produkcji – odpowiada reżyser Jerzy Szkamruk. – Niestety, okazuje się, że w dzisiejszych czasach telewizje wolą produkować i emitować "tańce z gwiazdami" a nie dokumentalne – a było to w 2015 roku.

Dokument lub film jak kto woli zaczyna się wjazdem Mikołaja Kopernika do Fromborka. W tle gra podniosła muzyka, a o czynach uczonego z pasją opowiada lektor. W połowie półtora minutowej zapowiedzi pojawiają się sceny nagrywane w Grudziądzu, w którym wybitny duchowny, astronom, lekarz i ekonomista wygłosił słynny traktat o psuciu monety. U boku angielskiego aktora, który wcielił się w rolę Kopernika, grają grudziądzanie. Grudziądz w zwiastunie "odgrywa" istotną rolę. Podobnie ma być w całej produkcji. – To jedno z kluczowych miast, z którym przecież był związany Mikołaj Kopernik. Nie mogło być inaczej w filmie – tłumaczy Jerzy Szkamruk, reżyser i producent "Kopernika". Zdjęcia do filmu jeszcze trwają. Ostatni klaps ma zapasć w sierpniu. Reżyser dementuje pojawiające się pogłoski o romansie Mikołaja Kopernika. – Film całkowicie oparty będzie na wydarzeniach historycznych. Nie ma w nim miejsca na fikcję – mówi Jerzy Szkamruk. W zwiastunie w dwóch ujęciach widać Mariusza Żebrowskiego, grudziądzkiego historyka, który w filmie zagrał sekretarza Kopernika. – W zasadzie to pisarza i pomocnika, takiego: "przynieś, podaj, pozamiataj" – śmieje się skromnie nauczyciel i dodaje z przymrużeniem oka. – Choć urodą nie grzeszę i przystojnie w kadrze z zapuszczoną brodą nie wyszedłem, to mimo wszystko zapowiedź produkcji zrobiła na mnie duże wrażenie. Widać w niej rozmach. Mam nadzieję, że film będzie taki sam. Grudziądzanin przyznaje, że autorzy filmu dużą wagę przywiązywali do szczegółów – ubioru, a nawet fryzury. – Musiałem rozpuścić moje długie włosy – opowiada Mariusz Żebrowski. – Tak spodobały się charakteryzatorkom, że nawet pytały czy nie ściałbym ich po zdjęciach i nie sprzedał. Na potrzeby innych produkcji. Ale za bardzo się do nich przywiązałem. Cały film ma być gotowy jesienią. Premiera zaplanowana jest w grudniu. Produkcją interesują się telewizje popularno-naukowe. Będzie także wyświetlany w kinach oraz planetariach.

I klaps – cisza, ale zdjęcia są .....

w tle Mariusz Żebrowski.

Jeszcze jeden film który kręcono w Grudziądzu To...

RODZINKA.pl w Grudziądzu
Wakacje w Grudziądzu – wrzesień 2013 r.

Zdania na temat przedstawienia Grudziądza w "rodzince.pl" są podzielone. Przecież nie mamy lokalnego trunku, w dodatku pod dziwnie brzmiącą nazwą "huara hunga"! Ktoś przyjedzie do Grudziądza i będzie chciał go zakupić i ciekawe, co wtedy powie wydział promocji?! Pięknie pokazano spichrze, zabrakło solanek.

Grudziądzanie byli też zawiedzeni tym, że nie postawiono nacisku na promocję solanek i miasteczka westernowego, a zamiast grudziądzkiego hotelu pokazano Hanzę. Gadżety wyprodukowano tylko na potrzeby serialu. Uwagę widzów przykuły też ręczniki "Grudziądz is fun" pojawiające się w scenach na plaży. Podobnie jak **huara hungi**. Zapytaliśmy w biurze Informacji Turystycznej o dystrybucję tych promocyjnych gadżetów. Niestety, jak udało się nam dowiedzieć, zostały one wyprodukowane tylko na potrzeby serialu.

Na realizację odcinka rodzinka.pl "Wakacje w Grudziądzu" budżet miejski uszczuplił się o 90 tys. zł. Sceny z udziałem tytułowych Boskich kręcono na plaży miejskiej, Rynku i Rulewie. Udział w serialu wzięli m.in. statyści z Grudziądza wy-

lonieni w drodze castingu.

Jeden z internautów chwali m.in.: panoramę spichrzy, prezentację plaży miejskiej w Rudniku i hotelu w Rulewie i wzmiankę o ułanach. Nie podobał mu się natomiast nienaturalny tłum ludzi na Rynku i niezrozumiały wątek z lokalnym alkoholem, którego jak podkreśla – po prostu nie ma.

Obsada: Agata Kulesza – Marysia
              Jacek Braciak – Marek
              Maciej Musiał – Tomek Boski
              Adam Zdrójkowski – Kuba Boski
              Mateusz Pawłowski – Kacper Boski

Postscriptum:

Z Grudziądzem związany jest m.in. aktorzy:

1. Adam Baumann ur. 27 marca 1948 r. w Grudziądzu) – polski aktor teatralny, filmowy i telewizyjny. Występował w wielu polskich teatrach, m.in. w Teatrze Ziemi Pomorskiej (wspaniała rola w *Znachorze* w Grudziądzu (1967-1974), Teatrze im. S. Jaracza w Olsztynie, Teatrze im. S. Wyspiańskiego w Katowicach (od 1977). Kolejne sezony w Teatrze Śląskim w Katowicach przyniosły liczne wspaniałe kreacje, m.in. *Wielkiego Księcia w Nocy listopadowej*. Otrzymał kilkakrotnie Złotą Maskę

za swoje role teatralne. Wystąpił w kilkunastu filmach. m.in.: Kryminalni, Skazany na bluesa, Tajemnica twierdzy szyfrów.

2. Katarzyna Warnke z mężem Piotrem Stramowskim

ur. 30 listopada 1977 r. w Grudziądzu – polska aktorka teatralna i filmowa, reżyserka, dramaturg. Jest absolwentką II Liceum Ogólnokształcącego im. Jana III Sobieskiego w Grudziądzu. Przez cztery lata uczyła się aktorstwa w Teatrze Wizji i Ruchu również w rodzinnym Grudziądzu. Studiowała historię sztuki w Warszawie, jednak nie ukończyła tych studiów. W 2002 r. ukończyła Wydział Aktorski w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie. W trakcie studiów, w zastępstwie za Jana Peszka wyreżyserowała spektakl *Drzewo tropików*, wystawiany na deskach Teatru 38 w Krakowie. Występowała w Teatrze Starym w Krakowie, w latach 2007-2014 była aktorką Teatru Rozmaitości w Warszawie, a w latach 2016-2017 grała w Teatrze Studio w Warszawie. W 2013 r. wyreżyserowała autorski monodram *Uwodźiciel*, który miał premierę w Teatrze Nowym w Warszawie. W 2015 r. zagrała główną rolę Agnes w filmie *W spirali*. W 2016 r. stworzyła własną linię torebek

Podsumowanie:

Na Kujawach i Pomorzu wiele jest miejsc, zakątków chętnie odwiedzanych przez reżyserów, pełno starych murów, pięknych krajobrazów, uliczek, dziedzińców, zaułków. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych (1998) grudziądzka starówka była tłem dla "Ognistego jeźdźca" Niny Grosse, a w pobliskim Radzynie Chelmińskim i Okoninie kręcono sceny do filmu "Samochodzik i templariusze". Na brak zainteresowania filmowców nie może narzekać Biskupin. W 1996 roku w tamtejszym skansenie kręcony był odcinek serialu "Tajemnica Sagali" pt. "Mały czarodziej", w 1998 roku Jerzy Hoffman pracował nad "Ogniem i mieczem", a cztery lata później nad "Starą baśnią". Swoją filmową historię ma też Świecie, które gościło przez parę dni, podobnie jak Bydgoszcz, ekipę "Czterech pancernych" (w Bydgoszczy kręcono jeszcze "Sąsiadów", "Magiczne Drzewo", "Popieluszkę" i jeden z odcinków telewizyjnego serialu pt. "Egzamin z życia"). Włocławek może się poszczycić "Celulozą" Jerzego Kawalerowicza. W Toruniu natomiast... już w 1958 roku Jerzy Passendorfer na moście drogowym kręcił sceny do "Zamachu"; w 1964 r. Jerzy Hoffman robił "Prawo i pięść", 20 lat później Krzysztof Zanussi – "Rok spokojnego słońca", (w Grudziądzu także) w 1994 roku Dorota Kędzierszawska – "Wrony". Z Toruniem najmocniej kojarzony jest Rejs" Piwowskiego.

Kiedy w Grudziądzu gościł Andrzej Wajda, szukając plenerów dla "Tatarku", a prezydent miasta Robert Malinowski głosił, że taki plan zdjęciowy będzie ogromną promocją dla miasta. – Pobożne życzenia – mówi Katarzyna Kustos, rzecznik Urzędu Miejskiego w Świeciu. – W takich sytuacjach planem zdjęciowym

interesują się tylko lokalne media. Później reżyser wyjeżdża, a w czołówce filmu nie ma słowa o plenerach.

Żeby czerpać korzyści z takiej wizyty, trzeba się mocno napracować – tak stwierdza pracownik Muzeum w Biskupinie. – Trzeba sprawę nagłośnić, umieścić info w przewodnikach, folderach, dzwonić do agencji turystycznych i prosić, żeby taki fakt odnotowywali. To ciężka praca, ale są efekty. Np. na "Starej baśni", mówiąc brzydko, jedziemy do dzisiaj.

Opracowała na podstawie materiałów własnych, prasowych i internetowych
Lipiec 2018 r.

Jolanta Szulc

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisch, Janusz Hinz. Logo KMDG wykonał Grzegorz H. Rygielski.